Signature of Invigilators

1. ....

2. ....

Roll No. | | | | | |

(In figures as in Admit Card)

HOME SCIENCE

Paper III

Roll No. ....

....

(In words)

D/03/23

Name of Areas/Section (if any) ....

Time Allowed : $2\frac{1}{2}$ Hours]

[Maximum Marks : 200

Instructions for the Candidates

1. Write your Roll number in the space provided on the top of this page.
2. Write name of your Elective/Section if any.
3. Answer to short answer/essay type questions are to be written in the space provided below each question or after the questions in test booklet itself. No additional sheets are to be used.
4. Read instructions given inside carefully.
5. Last page is attached at the end of the test booklet for rough work.
6. If you write your name or put any special mark on any part of the test booklet which may disclose in any way your identity, you will render yourself liable to disqualification.
7. Use of calculator or any other Electronics Devices are prohibited.
8. There is no negative marking.
9. You should return the test booklet to the invigilator at the end of the examination and should not carry any paper outside the examination hall.

પરીક્ષાર્થીઓ માટે સૂચનાઓ :

૧. આ પૃષ્ઠના ઉપલા ભાગે આપેલી જગ્યામાં તમારી ક્રમાંક સંખ્યા (રોલ નંબર) લખો.

૨. તમે જે વિકલ્પનો ઉત્તર આપો તેનો સ્પષ્ટ નિર્દેશ કરો.

૩. ટૂંક નોંધ કે નિબંધ પ્રકારના પ્રશ્નોના ઉત્તર દરેક પ્રશ્નની નીચે આપેલી જગ્યામાં જ લખો. વધારાના કોઈ કાગળનો ઉપયોગ કરશો નહી.

૪. અંદર આપેલી સૂચનાઓ ધ્યાનથી વાંચો.

૫. આ ઉત્તરપોથીને અંતે આપેલું પૃષ્ઠ કાચા કામ માટે છે.

૬. આ ઉત્તરપોથીમાં કયાંય પણ તમારી ઓળખ કરાવી દે એવી રીતે તમારું નામ કે કોઈ ચોકકસ નિશાની કરી હશે તો તમે આ પરીક્ષા માટે ગેરલાયક સાબીત થશો.

૭. કેલકયુલેટર અથવા ઈલેકટ્રોનિકસ સાધનો જેવાનો ઉપયોગ કરવો નહીં.

૮. નકારાત્મક ગુણાંક પદ્ધતિ નથી.

૯. પ્રશ્નપત્ર લખાઈ રહે એટલે આ ઉત્તરપોથી તમારા નિરીક્ષકને આપી દેવી. પરીક્ષાખંડની બહાર કોઈ પણ પ્રશ્નપત્ર લઈ જવું નહીં.

FOR OFFICE USE ONLY
Marks Obtained

Question Number	Marks Obtained	Question Number	Marks Obtained	Question Number	Marks Obtained
Part A 1		26		Part B 1	
2		27		2	
3		28		3	
4		29		4	
5		30		5	
6		31			
7		32			
8		33			
9		34			
10		35			
11		36			
12		37			
13		38			
14		39			
15		40			
16		41			
17		42			
18		43			
19		44			
20		45			
21		46			
22		47			
23		48			
24		49			
25		50			

Total Marks Obtained....................................

Signature of the co-ordinator....................
(Evaluation)

SEAL

HOME SCIENCE

ગૃહ વિજ્ઞાન

PAPER-III

પ્રશ્નપત્ર-III

Note :— This paper has two parts A and B.

નોંધ :— આ પ્રશ્નપત્રના **'બે'** વિભાગ છે. વિભાગ **'અ'** અને વિભાગ **'બ'**.

Part A

વિભાગ 'અ'

Note :— Answer any *ten* questions. *All* questions carry equal marks. Answer each question in **200** words.

નોંધ :— કોઈપણ **૧૦** પ્રશ્નોના જવાબ લખો. બધા પ્રશ્નોના ગુણ સરખા છે. દરેક પ્રશ્નના જવાબો ૨૦૦ શબ્દોમાં લખો.

1. Write a short note on the costumes of Egypt with illustrations.

   ઈજીપ્તના પોષાક વિશે ટૂંક નોંધ દૃષ્ટાંતો આપી લખો.

2. Discuss the impact of World War II and emergence of women's work force on fashion.

   બીજા વિશ્વયુદ્ધની અસરો તથા કાર્યક્ષેત્રમાં સ્ત્રીઓના સમાવેશોનો ફેશન ઉપર પ્રભાવ ચર્ચો.

3. Explain the utility of bicomponent and biconstituents fibres.

   બાયકોમ્પોનન્ટ અને બાયકોન્સ્ટીટયુઅન્ટ તાંતણાની ઉપયોગિતા સમજાવો.

4. Identify *four* eco-friendly technologies applied in garment and textile industry.

   પોષાક અને કાપડ ઉદ્યોગમાં ઉપયોગમાં લેવાતી પર્યાવરણને અનુકુળ (eco-friendly) કોઈપણ ચાર યાંત્રિક પ્રક્રિયાઓ વિષે સમજાવો.

5. What are the dye auxiliaries ? Explain the role of any *five* auxiliaries in dyeing.

   ડાયઓકઝીલરી (dye auxiliaries) એટલે શું ? કોઈપણ પાંચ ઓકઝીલરીની રંગકામમાં ભૂમિકા વિષે સમજાવો.

6. What are the various factors affecting fabric strength ? Explain the nature of stress-strain curve.

કાપડના ટકાઉપણામાં મદદરૂપ જુદા જુદા પરિબળો કયા હોઈ શકે ? સ્ટ્રેસ-સ્ટ્રેઈન વળાંકો (curve) વિષે સમજાવો.

7. Discuss the status of Indian Garment Industry vis-a-vis phasing out of quota system by 2005.

કોટાસીસ્ટમની ૨૦૦૫ સુધીમાં સમાપ્તિના અનુસંધાનમાં ભારતીય વસ્ત્ર ઉદ્યોગની પરિસ્થિતિ વિષે ચર્ચા કરો.

8. "Role of traditional textiles in contemporary clothing scenario." Discuss with suitable examples.

વર્તમાન તબકકામાં વસ્ત્રોના સંદર્ભમાં પરંપરાગત વસ્ત્રોની અને કાપડની ભૂમિકા વિષે યોગ્ય દૃષ્ટાંતો ટાંકીને ચર્ચા કરો.

9. Explain the polymer system of wool. How does it affect selected properties of the fibre ?

ઉનીની પોલીમર સીસ્ટમ સમજાવો. તાંતણાની વિશેષ લાક્ષણિકતાઓ પર આ સીસ્ટમની કઈ રીતે અસર પડે ?

10. Explain the factor that led Paris to become the fashion capital of the world.

પેરિસને ફેશન જગતમાં અગ્રીમ સ્થાન આપતા પરિબળો સમજાવો.

11. What are carotenoids ? Discuss briefly the health benefits of β-carotene.

કેરોટીનોઆડસ (carotenoids) એટલે શું ? β-carotene (β-કેરોટીન) થી થતા ફાયદા જણાવો.

12. Discuss the role of egg in cookery with examples.

રસોઈમાં ઈંડાના ઉપયોગ વિશે ઉદાહરણ સાથે ચર્ચા કરો.

13. List the types of dietary fibre. Explain briefly any *three* benefits of dietary fibre.

ખોરાકમાંથી મળતા રેશા (dietary fibre) ની યાદી બનાવો. (Fibre) રેશાના કોઈપણ ત્રણ ફાયદા સમજાવો.

14. What is growth monitoring and promotion ? How will you interpret growth retardation from the growth chart ?

બાળકની શારીરિક વૃદ્ધિમાં નિયમિત દેખરેખ (growth monitoring) વિશે લખો. ગ્રોથ ચાર્ટમાંથી વિકાસ રૂંધાઈ ગયો છે તે કેવી રીતે ખબર પડે છે ?

15. List the various stages in sugar cookery. Discuss in brief any *three* stages with examples.

ખાંડની રાંધણ પ્રક્રિયા (suger cookery) ના તબક્કાની યાદી (list) બનાવો. કોઈપણ ત્રણ તબક્કાનું વર્ણન દાખલા આપી કરો.

16. What is HACCP ? Give an example of HACCP application in a dairy plant.

HACCP એટલે શું ? ડેરી ઉદ્યોગમાં HACCP કયાં કયાં લાગુ પડે ?

17. Discuss the principles of nutritional management of Type II diabetes.

ટાઈપ II મધુ પ્રમેહ (Type II Diabetes) ના નિયંત્રણમાં આહારના નિયમો/સિદ્ધાંતો સમજાવો.

18. What are the key issues of concern with regard to breast feeding of children 0–1 years of age in India ?

ભારતમાં ૦–૧ વર્ષના બાળકો માટે ધાવણ (breast feeding) અંગે કયા કયા મહત્વના મુદ્દાઓ છે ?

19. Prepare a cyclic menu for a week for a hostel catering to college students. (16-22 years)

હોસ્ટેલમાં રહેતા કોલેજના વિદ્યાર્થીઓ માટે ૭ દિવસનું સાઈકલીક મેનુ (cyclic menu) તૈયાર કરો. (૧૬-૨૨ વર્ષ)

20. Explain the malnutrition-infection cycle with an example.

કુપોષણ અને ચેપ ના સંબંધ વિશે લખો, (malnutrition-infection cycle) દાખલા સાથે.

21. Define and describe systems approach to management as advocated by Gross, Crandall and Knoll.

ગ્રોસ, ક્રેન્ડલ અને નોલના મત અનુસાર વ્યવસ્થા માટે ''સીસ્ટીમ એપ્રોચ'' ની વ્યાખ્યા આપી વર્ણવો.

22. Define "Ergonomics" and discuss its importance in application in home.

''અરગોનોમીકસ'' ની વ્યાખ્યા આપો અને ઘરમાં તેના ઉપયોગનું.મહત્વ દર્શાવી ચર્ચા કરો.

23. Describe briefly consumers rights and responsiblities.

ગ્રાહકના હકકો અને જવાબદારીઓની ટૂંકમાં ચર્ચા કરો.

24. Enlist principles and guides for planning of storage in the kitchen.

રસોડામાં સંગ્રહ સ્થાનના આયોજનના સિદ્ધાંતો અને માર્ગદર્શીત સિદ્ધાંતો લખો.

25. Define Communication. What measures one can take for effective communication ?

આદાન-પ્રદાન (કમ્યુનીકેશન) ની વ્યાખ્યા આપો. અસરકારક આદાન-પ્રદાન માટે કયા પ્રબંધો જરૂરી છે ?

26. Discuss the impact of decision-making ability in women's empowerment. How will management of resources be enhanced due to good decision-making ability ?

મહિલા સશક્તિકરણમાં નિર્ણય લેવાની શક્તિની અસરોની ચર્ચા કરો. સારી નિર્ણય શક્તિને કારણે સાધન સંપત્તિનો ઉપયોગ કેવી રીતે વધારી શકાય ?

27. Define 'Adulteration'. Explain how you will identify adulteration in any *ten* items.

ભેળસેળની વ્યાખ્યા આપો. કોઈપણ ૧૦ (દસ) વસ્તુઓમાં થતી ભેળસેળની ઓળખ કેવી રીતે કરશો તે સમજાવો.

28. List stages of family life-cycle and mention the effect of stages of life-cycle on use of time resource.

કુટુંબજીવન ચક્રના તબકકાઓની યાદી બનાવો. અને આ તબકકાઓની અસર સમયના ઉપયોગ ઉપર કેવી થાય છે તે વર્ણવો.

29. Discuss the importance of values, goals and standards in family management.

કુટુંબ વ્યવસ્થામાં મુલ્યો, ધ્યેયો અને ધોરણોનાં મહત્વની ચર્ચા કરો.

30. Discuss the Mundell's classes of change.

મન્ડેલના પરિવર્તનના તબકકાઓની ચર્ચા કરો.

31. Discuss the major characteristics of folk media and their importance in Home Science Extension.

લોક માધ્યમના મુખ્ય લક્ષણોની ચર્ચા કરો તથા તેનું ગૃહ વિજ્ઞાન વિસ્તરણના સંદર્ભમાં શું મહત્વ છે તે દર્શાવો.

32. Discuss the principles of programme planning.

કાર્યક્રમ આયોજનના સિદ્ધાંતોની ચર્ચા કરો.

33. List the different levels of evaluation. Explain any *three* in detail with suitable examples.

મૂલ્યાંકનના વિવિધ સ્તરોની યાદી કરો. કોઈપણ ત્રણ સ્તરોને ઉદાહરણ સાથે સમજાવો.

34. What are the steps in extension education process ? List them all and discuss each in brief.

વિસ્તરણ શિક્ષણની પ્રક્રિયાના કયા પગથિયાં છે, તેની યાદી કરો અને દરેકની ટૂંકમાં ચર્ચા કરો.

35. Discuss the role of extension worker for socio-economic upliftment for rural women.

ગ્રામ્ય વિસ્તારની બહેનોના સામાજીક-આર્થિક ઉન્નતિમાં વિસ્તરણ કાર્યકર્તાની ભૂમિકા વિશે ચર્ચા કરો.

36. How are television and radio useful in spreading literacy programmes ? Discuss.

શિક્ષણ કાર્યક્રમને વિસ્તારવા ટેલીવીઝન અને રેડિયો કેવી રીતે ઉપયોગી થાય છે, તે અંગે ચર્ચા કરો.

37. Advertising is an agent for commercialization. How can it be used as an agent for social change ? Comment.

વ્યાપારીકરણ માટે એડવર્ટાઈઝીંગ એ મુખત્યાર છે. તેનો સામાજીક બદલાવના મુખત્યાર તરીકે કેવી રીતે ઉપયોગ કરી શકાય ? ટિપ્પણી કરો.

38. Discuss the various modes of group communication.

જૂથ આદાન-પ્રદાનની વિવિધ પ્રથાઓની ચર્ચા કરો.

39. What are the strengths and weaknesses of community development programmes in India ?

ભારતમાં સમુદાય વિકાસ કાર્યક્રમની મજબૂતાઈ અને નબળાઈઓ જણાવો.

40. Discuss the major problems encountered in evaluation of NFE programmes.

અનૌપચારિક/અવૈધિક શિક્ષણ કાર્યક્રમના મૂલ્યાંકનમાં આવતી મુખ્ય તકલીફોની ચર્ચા કરો.

41. What do you understand by the term "Children with Special Needs" ? Select any *one* category of children with special needs and describe :

(*a*) Etiology/causes of disability;

(*b*) Characteristics;

(*c*) Areas of intervention.

''વિશેષ જરૂરીયાતવાળા બાળકો'' કોને કહી શકાય ? કોઈપણ એક વિશેષ વર્ગનું દૃષ્ટાંત લઈ નીચે પ્રમાણે વર્ણન કરો :

(*a*) આ વર્ગના બાળકોની ''વિશેષતા'' ના કારણો

(*b*) મુખ્ય લક્ષણો

(*c*) વિકાસલક્ષી કાર્યક્રમના પાસાઓ

42. Enlist *three* major theories of child development. In your view, which theory best explains and predicts development of children ?

બાળવિકાસ ક્ષેત્રની મુખ્ય ત્રણ થીયરી (સિદ્ધાંતો) કઈ કઈ છે ? તમારા અભિપ્રાય મુજબ કઈ થીયરી બાળ વિકાસના વિશેની સમજ અને આગાહી ખૂબ સારી રીતે કરે છે ?

43. Early childhood covers a span of first 8 years of life. In recent years there is a focused and urgent effort to reach out to children below three years of age. What are the reasons for this trend ? In your opinion, doest ICDS have adequate scope to provide inputs to this age group ?

પ્રારંભિક શિશુવસ્થામાં પ્રથમ આઠ વર્ષનો સમાવેશ થાય છે. વર્તમાન સંદર્ભમાં ૩ વર્ષથી નીચેની વયના બાળકો ઉપર વિશેષ ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવા માટેના સઘન અને તાકીદના પ્રયત્નો કરવામાં આવી રહ્યા છે. આ માટેના કારણો શું હોઈ શકે ? તમારા અભિપ્રાય પ્રમાણે સંકલિત બાળવિકાસ યોજનામાં ૩ વર્ષ સુધીના બાળકોના વિકાસ માટેનો કેટલો અવકાશ છે ?

44. An individual has a right to respectful and dignified living. Do you think elderly in India enjoy this right ? How can this be dealt with ?

સન્માનપૂર્વક અને ગૌરવપૂર્ણ જીવન જીવવું એ દરેક વ્યક્તિનો અધિકાર છે. શું વડીલો/વૃદ્ધોને આપણા દેશમાં આ અધિકાર ઉપલબ્ધ છે ? આનો ઉકેલ/ઉપાય કઈ રીતે લાવી શકાય ?

45. Changes in family structure and functions lead to special problems and needs for individual family members and the total family. Discuss critically focusing on "women in the family". Draw research evidences to support your discussion.

કુટુંબોના બંધારણ અને કાર્યોમાં જે પ્રકારના પરિવર્તન થઈ રહ્યા છે તેના સંદર્ભમાં કુટુંબ તેમજ કુટુંબના સભ્યો માટે વિશેષ જરૂરિયાતો અને સમસ્યાઓ ઉભી થઈ છે. આ વિષે ખાસ કરીને કુટુંબના સ્ત્રી સભ્યોને સંબંધિત સમસ્યાઓ અને જરૂરિયાતોની ચર્ચા સંશોધનો ટાંકીને કરો.

46. In the urban areas, socialization of young children has become a major challenge due to fast changing family composition and increase in number of working women. Discuss.

ઝડપથી બદલાતા કૌટુંબિક બંધારણો અને સ્ત્રીઓની વધતી જતી આર્થિક પ્રવૃત્તિઓ અને જવાબદારીઓને કારણે બાળકોને ઉછેર અને સામાજીકરણ અંગે પડકાર ઉભો થયો છે કઈ રીતે ?

47. The concepts and issues of "child abuse" and "child labour" are best understood in a socio-cultural context of any country. How serious is the issue of child labour in India and what are possible solutions, in your views ?

બાળમજૂરી અને બાળકો પ્રત્યેના ''દુર્વ્યવહાર'' વિષેની સમસ્યાઓ વિષેની જે તે દેશના સામાજીક સાંસ્કૃતિક સંદર્ભમાં જ સમજી શકાય. આપણા દેશમાં બાળમજૂરીની સમસ્યા કેટલી ગંભીર છે ? તેના સૂચિત ઉપાયો કયા હોઈ શકે ?

48. Theory and research are intimately interrelated. Discuss with the help of *one* specific example.

થીયરી/સિદ્ધાંતો અને સંશોધનો વચ્ચે ઘનિષ્ટ સંબંધ છે. કોઈપણ એક વિષય લઈને ચર્ચા કરો.

49. Discuss the significant trends and issues in any *two* areas of Human Development.

માનવવિકાસ ક્ષેત્રના કોઈપણ બે વિષયો લઈ તેના વિશિષ્ટ લક્ષણો અને સમસ્યાઓની ચર્ચા કરો.

50. Describe the main developmental tasks of schoolage children and the role of family in supporting a child to fulfil these tasks.

શાળામાં જતા બાળકના વિકાસને સંબંધિત મુખ્ય કાર્યો (Developmental Tasks) નું વર્ણન કરો. આ કાર્યો પરિપૂર્ણ કરવામાં કુટુંબ બાળકને કઈ રીતે મદદરૂપ થઈ શકે ?

Part B

વિભાગ 'બ'

Note :— For any one topic given below, write a proposal giving.

(*i*) Rationale of the problem

(*ii*) Specific objectives

(*iii*) Assumption and hypothesis (if any)

(*iv*) Design of study

(*v*) Methods of data collection

(*vi*) Data analysis.

નોંધ :— નીચેના કોઈપણ **એક** વિષય ઉપર આપેલી રૂપરેખાને આધારે સંશોધનનું આયોજન (રીસર્ચ પ્રપોઝલ) તૈયાર કરો.

(*i*) વિષયની યોગ્યતા

(*ii*) વિશિષ્ટ હેતુઓ

(*iii*) ધારણાઓ/પૂર્વ સિદ્ધાંત (hypothesis)

(*iv*) સંશોધનની યોજના (study design)

(*v*) માહિતી મેળવવા માટેની કસોટીઓ/પદ્ધતિઓ

(*vi*) માહિતીનું વિશ્લેષણ

1. Impact of training for sewing skills on income generation among housewives.
ગૃહિણીઓમાં શીવણ કૌશલ્ય તાલીમનો આવક ઉપાર્જન પર પ્રભાવ.

Or

અથવા

Effect of pre-treatments on application of a crease resistant finish on cotton and cotton blends.
કરચલી/સળ પ્રતિકારક ફીનીશ/ઓપના લેપની સુતરાઉ તથા મિશ્ર સુતરાઉ કાપડ ઉપર પૂર્વ ઉપચારનો પ્રભાવ.

2. Impact of food based interventions on prevalence of Vitamin A deficiency in pre-school children.
શાળા પૂર્વેનાં બાળકોમાં વિટામીન 'એ' ની ઉણપ ઉપર ખોરાકને લગતા દરમ્યાનગીરી કાર્યક્રમની અસરો.

Or

અથવા

A study of risk factors of cardiovascular diseases among adult men and women in middle and high income groups in an urban area.

શહેરી વિસ્તારના મધ્યમ અને ઉંચી આવક ધરાવતાં કુટુંબના પુખ્તવયના પુરુષો અને સ્ત્રીઓમાં હૃદયરોગના જોખમકારક પરિબળો વિશે સંશોધન.

3. A study of need based income generating activities for low income group women and afficacy of the programme.

આર્થિક રીતે નબળા વર્ગની મહિલાઓ માટે આવકલક્ષી પ્રવૃત્તિઓનું ગુણાત્મક મુલ્યાંકન.

Or

અથવા

Study of Energy (fuel) management practices of urban home makers.

શહેરી વિસ્તારની ગૃહિણીઓમાં પ્રચલીત ઈંધણ વ્યવસ્થાનો અભ્યાસ.

4. Evaluation of strength and weakness of literacy programme by government.

સરકાર આયોજીત સાક્ષરતા કાર્યક્રમના સક્ષમ અને નબળાં પાસાંઓનું મુલ્યાંકન.

Or

અથવા

Effectiveness of a booklet regarding the reproductive health for adolescent girls of urban schools.

શહેરી શાળાઓની કિશોરીઓ માટે પ્રજોત્પાદન આરોગ્ય (reproductive health) સંબંધીત પુસ્તિકાઓની અસરકારકતા.

5. A comparative study of child rearing practices in rural and urban areas.

શહેરી અને ગ્રામ્ય વિસ્તારોમાં પ્રવર્તિત બાળ ઉછેર પદ્ધતિઓની સરખામણી/તુલના.

Or

અથવા

Impact of women's economic independence on their social status.

સ્ત્રીઓની આર્થિક સ્વનિર્ભરતાનો તેમના સામાજીક સ્તર/દરજ્જા પર પ્રભાવ.

Q. No. ....